

De Minister-President, Minister van Algemene Zaken
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De Minister van Defensie
De Minister van Veiligheid en Justitie

Amsterdam, 31 augustus 2015

Inzake: Reactie op concept-wetsvoorstel Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 20XX
Aanbevelingen Studiecommissie Journalistieke Bronbescherming

Excellenties,

De Studiecommissie Journalistieke Bronbescherming¹ van de Vereniging voor Media- en Communicatierecht heeft kennis genomen van het concept-wetsvoorstel voor een Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 20xx (hierna: Wiv20xx), dat ter consultatie is voorgelegd.

De Studiecommissie ziet fundamentele juridische problemen en doet in totaal 19 aanbevelingen voor aanpassingen.

¹ De Studiecommissie bestaat uit de volgende leden:

- mr. T. Bruning, secretaris Nederlandse Vereniging van Journalisten;
- prof. dr. N. Helberger, hoogleraar Informatierecht, IvIR, Universiteit van Amsterdam;
- prof. dr. A.W. Hins, hoogleraar Mediarecht, Universiteit Leiden;
- mr. G. Kemper, advocaat;
- mr. W.F. Korthals Altes, senior-rechter Rechtbank Amsterdam, Visiting Professor New York Law School;
- mr. B. Le Poole, advocaat, Le Poole Bekema;
- mr. P. Malherbe, journalist en docent journalistiek, Universiteit van Amsterdam en Hogeschool voor de Kunsten Utrecht;
- dr. T. McGonagle, senior onderzoeker IvIR, Universiteit van Amsterdam;
- mr. S.P. Poppelaars, promovenda Staatsrecht, Radboud Universiteit Nijmegen;
- dr. Ch. Samkalden, advocaat, Prakken d'Oliveira;
- mr. O. Trojan, advocaat, Bird & Bird;
- mr. J.P. Vogel, director juridische zaken Sanoma Media Netherlands B.V.;
- mr. O.M.B.J. Volgenant, advocaat, Boekx Advocaten; en
- prof. dr. D. Voorhoof, hoogleraar Mediarecht, Universiteit Gent en Universiteit Kopenhagen.

In het najaar van 2014 heeft de Nederlandse regering twee wetsvoorstellen² ingediend om gehoor te geven aan de opdracht die het EHRM al geruime tijd geleden aan Nederland heeft gegeven: het waarborgen van journalistieke bronbescherming, met name in de vorm van rechterlijke toetsing voorafgaand aan het inzetten van opsporings- of dwangmiddelen tegen journalisten. In de toelichtingen op deze wetsvoorstellen werd de intentie geuit de rechtsbescherming in Nederland in lijn te brengen met die Europese jurisprudentie. De teksten van die twee wetsvoorstellen voldeden daar echter op belangrijke punten niet aan.

Bij brief van 22 oktober 2014 heeft de Studiecommissie reeds tien aandachtspunten geïdentificeerd. Voor de overzichtelijkheid worden die aandachtspunten hieronder herhaald.

Aanbevelingen 22 oktober 2014

1. De wettelijke bescherming dient te gelden tegenover alle overheidsdiensten die zich met onderzoek en opsporing bezighouden. De twee wetsvoorstellen richten zich echter uitsluitend op strafzaken (OM en politie) en de AIVD en de MIVD. Er wordt onvoldoende gewaarborgd dat ook andere overheidsdiensten, bijvoorbeeld de FIOD, zich hier aan houden. *Betreft beide wetsvoorstellen.*
2. De voorgenomen wijziging van het Wetboek van Strafvordering bestrijkt een aantal specifieke strafvorderlijke dwangmiddelen. Doordat het voorstel geen algemeen geformuleerd recht op bronbescherming in de wet vastlegt, maar het per dwangmiddel regelt, rijst de vraag of dit nu wel voor alle dwangmiddelen geldt. De wettekst dient dit te verduidelijken en in alle omstandigheden van strafvorderlijke dwangmiddelen het recht op journalistieke bronbescherming te waarborgen. *Betreft Sv.*
Voorbeeld: De voorgestelde 'hackwet' (wetsvoorstel Computercriminaliteit III) lijkt niet te onderkennen dat journalisten een bijzondere positie hebben. Hoe wordt gewaarborgd dat uitsluitend in een computer van een journalist wordt binnengedrongen nadat een rechter heeft vastgesteld dat dat noodzakelijk is om te voorkomen dat aan een zwaarder belang een onevenredig grote schade wordt toegebracht?
3. Het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering introduceert het begrip 'publicist in het kader van nieuwsgaring'. Dat is onwenselijk. De Raad van State constateert in zijn advies van 30 augustus 2013 terecht dat het ongewenst is dat er verschil in reikwijdte is ten aanzien van de groep beschermingsgerechtigden in beide wetsvoorstellen. Het nieuwe begrip 'publicist in het kader van nieuwsgaring' heeft geen basis in de toepasselijke regelgeving of jurisprudentie en zal mogelijk tot misverstanden bij de politie en het OM en tot ongewenste geschillen bij de rechter aanleiding geven. Ook vergelijkbare buitenlandse wetten kennen dit begrip niet. Onduidelijk is daarom wie precies als 'publicist in het kader van nieuwsgaring' zal worden aangemerkt. De zinsnede 'publicist in het kader van nieuwsgaring'

² Wetsvoorstel TK 34 027: Wijziging van de Wet op de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 in verband met de invoering van een onafhankelijke bindende toets voorafgaand aan de inzet van bijzondere bevoegdheden jegens journalisten, welke gericht is op het achterhalen van hun bronnen, en Wetsvoorstel TK 34 032: Wijziging van het Wetboek van Strafvordering tot vastlegging van het recht op bronbescherming bij vrije nieuwsgaring (bronbescherming in strafzaken).

dient te vervallen en het begrip 'journalist' dient in alle regelgeving dezelfde inhoud te hebben. De Memorie van Toelichting dient een brede en open definitie van het begrip 'journalist' te geven, waarbij aangesloten kan worden bij de invulling van dat begrip in *Recommendation R(2000)7* die in beide toelichtingen wordt aangehaald. *Betreft beide wetsvoorstellen.*

4. Het begrip 'bron' is ten onrechte beperkt tot 'personen die gegevens ter openbaarmaking aan een journalist hebben verstrekt *onder de voorwaarde* dat de verstrekking niet tot hen kan worden herleid'. In de journalistieke praktijk zijn er vele gevallen waarin de bron beschermd dient te blijven zonder dat er daartoe een expliciete afspraak is gemaakt. De voorgestelde beperking is onwenselijk en bovendien expliciet in strijd met *Recommendation R(2000)7*. De beperking dient uit de wetsvoorstellen te worden geschrapt. *Betreft beide wetsvoorstellen.*
5. Er is onvoldoende gewaarborgd dat hoger beroep kan worden ingesteld en dat de overheidsdienst zich ondertussen geen toegang tot de gezochte informatie kan verschaffen. Als de bron eenmaal bekend is geraakt bij de overheidsdienst, kan die informatie immers niet meer 'ongedaan' worden gemaakt. De wet dient derhalve zowel waarborgen te bieden voor een effectief hoger beroep als voor journalistieke bronbescherming totdat een rechterlijk vonnis kracht van gewijsde heeft. *Betreft Sv.*
6. De mogelijkheid van verzegeling van informatie gedurende de procedure van rechterlijke toetsing wordt in de toelichting genoemd, maar niet in de wet vastgelegd. Ook dit is een lacune in de wet. *Betreft Sv.*
7. Waarom wordt niet wettelijk vastgelegd dat de rechter modaliteiten kan aanbrengen in de opsporingsmethoden, of beperkingen kan aanbrengen in het af te geven materiaal?³ Ook op dit punt dient te wet waarborgen te bieden. *Betreft beide wetsvoorstellen.*
8. De toelichting op het wetsvoorstel tot wijziging van de Wiv 2002 wijst erop dat de inlichtingendiensten zelf de beoordeling moeten maken of ze te maken hebben met een journalist. Dat lijkt inherent risicovol. Het verdient aanbeveling in de regelgeving op te nemen dat de inlichtingendiensten in dit verband een stevige onderzoeksplicht hebben: zij zullen gedegen moeten onderzoeken of iemand werkzaam is als journalist, en dit adequaat moeten vastleggen. In geval er redelijkerwijs ruimte is om te twijfelen of iemand journalist is, zal altijd een verzoek aan de Rechtbank Den Haag moeten worden gedaan. Het wetsvoorstel dient op dit punt aangevuld te worden. *Betreft Wiv 2002.*
9. Het wetsvoorstel tot wijziging van de Wiv 2002 verplicht inlichtingendiensten rechterlijke toestemming te vragen wanneer hun werk is '*gericht op het achterhalen van de bron*'. Dit impliceert – zonder dat de toelichting dit goed duidelijk maakt – dat de inlichtingendiensten

³ zoals expliciet voorgeschreven in alinea 92 van het *Sanoma*-arrest, EHRM 14 september 2010.

wel onderzoek naar journalisten zouden mogen doen wanneer dat onderzoek niet is 'gericht op het achterhalen van de bron'. Dat zou echter een zeer onwenselijke lacune in de rechtsbescherming van bronnen en journalisten opleveren. Immers, als eenmaal kennis over een bron aanwezig is bij een overheidsdienst, kan die kennis niet meer ongedaan worden gemaakt. Het op grote schaal ongericht verzamelen van data (de schepnetmethode) verhoudt zich niet met journalistieke bronbescherming. Wanneer overheidsdiensten allerlei communicatiegegevens van journalisten verzamelen, zal daar veel informatie bij zitten die tot bronnen te herleiden is. Het recht op bronbescherming zou een wassen neus zijn als deze bescherming beperkt zou worden tot het vragen van rechterlijke toetsing in een fase dat een overheidsdienst de informatie al lang in huis heeft. *Betreft Wiv 2002.*

10. Voor (professionele) journalisten gelden allerlei wettelijke regels, ethische (beroeps)regels, plichten en verantwoordelijkheden. Van geval tot geval zal beoordeeld moeten worden hoe bijvoorbeeld invulling moet worden gegeven aan het verlenen van wederhoor voordat een journalist tot publicatie overgaat. Het overtreden van geldende normen kan civielrechtelijke en zelfs strafrechtelijke consequenties hebben. Dat is voldoende. Het recht op bronbescherming dient niet beperkt te worden tot journalisten die zich aan alle wettelijke en ethische normen hebben gehouden, voor zover dat al kan worden vastgesteld. Dat zou een onwerkbare toets opleveren, die niet in lijn is met de jurisprudentie van het EHRM. *Betreft beide wetsvoorstellen.*

Deze tien bezwaren zijn in een Rondetafelgesprek op 5 december 2014 nader toegelicht aan de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie, die hierover op 12 december 2014 vragen heeft gesteld.⁴ Bovenstaande tien punten zijn allemaal vrijwel letterlijk benoemd door de Kamerleden. Sindsdien ligt de behandeling van deze twee wetsvoorstellen stil. Deze vragen vanuit de Tweede Kamer zijn dus nog niet beantwoord. Bovenstaande tien aandachtspunten zijn vervolgens helaas ook niet geadresseerd in het nu ter consultatie voorgelegde wetsvoorstel Wiv20xx.

Artikel 24.4 van het wetsvoorstel Wiv20xx bevat de tekst van het wetsvoorstel uit 2014. Voor de toelichting bij dit artikel 24.4 wordt kortweg verwezen naar de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel uit 2014.⁵

Tussenconclusie is dat bovenstaande tien aandachtspunten, die worden gedeeld door de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie van de Tweede Kamer, nog steeds geadresseerd moeten worden om het recht op journalistieke bronbescherming te borgen op een wijze die toetsing door het EHRM kan doorstaan. Het huidige wetsvoorstel Wiv20xx voldoet niet aan de eisen die het EHRM en de rechtspraak van het EHRM stellen.

⁴ Verslag, vastgesteld 12 december 2014, Tweede Kamer 2014/2015, 34 032, nr. 6.

⁵ Op pagina 35 van de Memorie van Toelichting op de Wiv20xx staat te lezen: *Kortheidshalve wordt voor een nadere uiteenzetting verwezen naar de desbetreffende kamerstukken.*

Het af luisteren en volgen van journalisten en het binnendringen van computersystemen van redacties en journalisten zijn zeer vergaande bevoegdheden, met een groot risico dat de diensten veel meer informatie vinden die tot bronnen te herleiden is dan wenselijk is. Dat de inlichtingendiensten middelen inzetten om bronnen van journalisten te achterhalen is niet denkbeeldig. Toen De Telegraaf in 2006 publiceerde over 'AIVD-geheimen bij de drugsmaffia' ging de AIVD direct de betrokken journalisten af luisteren, volgen en hun telecomgegevens opvragen. Deze kwestie leidde tot een veroordeling van Nederland door het EHRM in 2012. En toen De Telegraaf in 2009 publiceerde hoe de 'AIVD faalde rond Irak' ging de AIVD wederom direct de journalisten af luisteren om hun bron te achterhalen. De CTIVD oordeelde achteraf dat dit niet proportioneel was, maar toen had de AIVD al voldoende informatie vergaard.⁶ Deze kwestie is inmiddels aan het EHRM voorgelegd. De praktijk heeft de afgelopen jaren geleerd dat de AIVD een aantal malen aantoonbaar te ver is gegaan met het inzetten van bevoegdheden jegens journalisten.

De Studiecommissie is kritisch op het voorstel tot verruiming van de bevoegdheden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, terwijl er niet tegemoet is gekomen aan de in 2014 reeds gesignaleerde tien aandachtspunten. Het inzetten van brede bevoegdheden om communicatie te onderscheppen heeft een *chilling effect* op de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting. Dit is recent door de Verenigde Naties erkend.⁷

De Studiecommissie Bronbescherming heeft het wetsvoorstel Wiv 20xx gelezen en ziet de volgende negen aanvullende aandachtspunten.

1. Nut en noodzaak van de voorgestelde forse uitbreiding van bevoegdheden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten zijn niet onderbouwd. In de Memorie van Toelichting valt te lezen dat ongeveer 90% van alle telecommunicatie via kabelnetwerken verloopt. De diensten hebben momenteel niet de bevoegdheid tot ongerichte interceptie van de kabel. De regering heeft niet onderbouwd waarom de huidige bevoegdheden, waaronder de huidige bevoegdheid tot gerichte interceptie (artikel 25 Wiv2002), niet voldoen. Zonder onderbouwing valt niet in te zien waarom ongerichte bulk-interceptie (het sleepnet zoals voorgesteld in artikel 33 Wiv20xx) noodzakelijk zou zijn.⁸ Artikel 33 Wiv20xx kan geschrapt worden.
2. Ongericte bulk-interceptie stuit op fundamentele juridische bezwaren. Massa-surveillance botst met het grondrecht op privacy van alle burgers. Dat is in strijd met artikel 8 EVRM en artikelen 7 en 8 van het EU-Handvest van de Grondrechten. Bovendien kan het feit dat de gegevens worden bewaard en later worden gebruikt zonder dat de burger hierover wordt ingelicht het gevoel

⁶ Hoge Raad 31 maart 2015, ECLI:NL:HR:2015:768.

⁷ *Report of the Special Rapporteur to the Human Rights Council on the implications of States' surveillance of communications on the exercise of the human rights to privacy and to freedom of opinion and expression*, 17 april 2013, A/HRC/23/40

⁸ Dit wordt onderschreven door de CTIVD in haar jaarverslag 2014, p. 28: *Uitgangspunt zou moeten zijn dat eerst de noodzaak voor nieuwe bevoegdheden, ingegeven door tekortschietende effecten van de huidige bevoegdheden, overtuigend moet worden aangetoond voordat sprake kan zijn van een wettelijke uitbreiding. Deze effectiviteitstoets wordt ook ingegeven door de rechtmatigheidstoets die artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens voorschrijft vanuit het oogpunt van privacybescherming.*

opwekken dat het privéleven constant in de gaten wordt gehouden. Het Hof van Justitie van de EU liet dit zwaar meewegen bij de beoordeling van de dataretentierichtlijn in 2014, en verklaarde die richtlijn mede hierom ongeldig.⁹ De Nederlandse implementatie van die richtlijn werd op 11 maart 2015 door de rechter buiten werking gesteld, mede op vordering van de NVJ en mede op grond van de bezwaren die grootschalige opslag van communicatiegegevens oplevert voor journalistieke bronbescherming.¹⁰

3. De verplichting om mee te werken aan ontsluiting van gegevens en aan het onderzoek van geautomatiseerde systemen kan een groot *chilling effect* hebben wanneer de diensten zich richten op systemen die juist functioneren dankzij het vertrouwen van de gebruiker in de veiligheid en versleuteling. Denk aan het Nederlandse klokkenluidersplatform Publeaks. Beveiligde journalistieke omgevingen zouden niet gedwongen moeten kunnen worden om mee te werken aan ontsluiting.¹¹
4. Voor journalisten is in artikel 24 lid 4 Wiv20xx voorzien in rechterlijke toetsing vooraf. Hoewel niet rechtstreeks van belang voor journalistieke bronbescherming, rijst de vraag waarom een dergelijke waarborg niet voor alle geheimhouders (inclusief advocaten, notarissen en artsen) in de wet opgenomen zou moeten worden. En ook voor het inzetten van bevoegdheden tegen niet-geheimhouders zal voorafgaande onafhankelijke toetsing een belangrijke waarborg opleveren. De Studiecommissie verwijst met instemming naar de tien aanbevelingen voor toezicht op de diensten zoals opgenomen in het recente IViR-rapport hierover.¹²
5. Het wetsvoorstel Wiv20xx maakt onvoldoende duidelijk hoe het vragen van voorafgaande toestemming van de Rechtbank Den Haag ex artikel 24 lid 4 Wiv20xx zich in de praktijk zal verhouden tot de zeer ruime geformuleerde bevoegdheden van de diensten, zoals bijvoorbeeld ongerichte bulk-interceptie (het sleepnet). Wanneer de diensten ongericht allerlei communicatiegegevens verzamelen, zal daar veel informatie bij kunnen zitten die tot bronnen te herleiden is (de bijvangst). Het recht op bronbescherming zou een wassen neus zijn als deze bronbescherming beperkt zou worden tot het vragen van rechterlijke toetsing in een fase dat een overheidsdienst de informatie al lang in huis heeft.¹³ Dit is in strijd met de rechtspraak van het EHRM.¹⁴ In ieder geval dient er te worden voorzien in een regeling voor het separeren van de bijvangst tot het moment dat de rechter zich heeft uitgesproken.

⁹ Hof van Justitie van de Europese Unie 8 april 2014, gevoegde zaken *Digital Rights Ireland* en *Seitlinger* (zaken C-293/12 en C294/12).

¹⁰ Vzr. Rechtbank Den Haag 11 maart 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:2498, *Privacy First c.s. / De Staat*.

¹¹ Dit betreft o.a. artikel 30, vijfde en achtste lid en artikel 41 Wiv20xx.

¹² *Ten standards for oversight and transparency of national intelligence services*, IViR (Institute for Information Law), July 2015.

¹³ Vzr. Rechtbank Den Haag 1 juli 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:7436, *Advocaten / De Staat*, r.o. 4.9: *Volgens de Staat kan als een journalistieke bron eenmaal bekend is, dit niet meer ongedaan gemaakt worden.*

¹⁴ EHRM 22 november 2012, no. 39315/06, *De Telegraaf / Nederland*, eist *prior review by an independent body with the power to prevent or terminate it. Review post factum (...) cannot restore the confidentiality of journalistic sources once it is destroyed.*

6. De wijze waarop voorafgaande rechterlijke toetsing ex artikel 24 lid 4 Wiv20xx door de Rechtbank Den Haag zal worden verricht is niet uitgewerkt in het wetsvoorstel. Het verdient aanbeveling om dit te beleggen bij de Raadkamer van de sector Civiel van de Rechtbank Den Haag, zodat drie rechters gezamenlijk beslissen over het opzij zetten van de journalistieke bronbescherming. In zeer spoedeisende kwesties zou het oordeel van een Voorzieningenrechter kunnen worden gevraagd. De Studiecommissie raadt af de toetsing te beleggen bij een rechter-commissaris, ten eerste omdat deze dan alleen moet oordelen over vaak zeer complexe en gevoelige zaken, en ten tweede omdat de Raadkamer meer afstand heeft tot opsporing en vervolging dan de rechter-commissaris.
7. Het briefgeheim kan slechts worden doorbroken na toestemming van de rechter (artikel 29 Wiv20xx). Als deze procedure voor brieven kan worden gevolgd, dan zou een zelfde waarborg eenvoudig ook voor alle andere soorten communicatie in de wet opgenomen kunnen worden.
8. Het delen van gegevens met andere partijen, waaronder buitenlandse inlichtingendiensten (artikel 4 Wiv20xx) is met onvoldoende waarborgen omgeven. Uit 'ongeëvalueerde gegevens' als bedoeld in artikel 49 lid 3 Wiv20xx zullen bronnen van journalisten kunnen worden gedestilleerd. De wet dient voldoende waarborgen te bevatten om te voorkomen dat derden onderzoek kunnen doen waar de diensten zelf niet toe gerechtigd zijn.
9. De Memorie van Toelichting bij de Wiv20xx bevat geen specifieke toelichting op de journalistieke bronbescherming van artikel 24 lid 4, maar slechts een verwijzing naar de Memorie van Toelichting van een eerder wetsvoorstel. Dat is onwenselijk, want dit zal de uitleg van de wettelijke regeling van journalistieke bronbescherming onnodig complex maken. Het verdient aanbeveling om in de Memorie van Toelichting bij de Wiv20xx integraal de toelichting op de journalistieke bronbescherming op te nemen.

Nederland is de afgelopen jaren al drie keer veroordeeld wegens schending van het grondrecht van artikel 10 EVRM, in 2007 (*Voskuil*), 2010 (*Sanoma*) en 2012 (*De Telegraaf*). Bij brief van 7 december 2012¹⁵ heeft de Minister van Binnenlandse Zaken de Tweede Kamer toegezegd de Wiv 2002 te wijzigen om journalistieke bronbescherming een wettelijke basis te geven, en te bezien hoe in de periode voordat de wet is aangepast in de praktijk zal worden voorzien in voorafgaand onafhankelijk toezicht. De Studiecommissie constateert dat het daadwerkelijk aanpassen van de wetgeving te lang op zich laat wachten (op de kop af vijf jaar sinds het *Sanoma*-arrest van het EHRM¹⁶), en dat de Staat

¹⁵ Tweede Kamer 2012/2013, 30 977, nr. 49.

¹⁶ EHRM (Grand Chamber) 14 september 2010, no. 38224/03 (*Sanoma/Nederland*): *Given the preventive nature of such review the judge or other independent and impartial body must thus be in a position to carry out this weighing of the potential risks and respective interests prior to any disclosure and with reference to the material that it is sought to have disclosed so that the arguments of the authorities seeking the disclosure can be properly assessed. The decision to be taken should be governed by clear criteria, including whether a less intrusive measure can suffice to serve the overriding public interests established. It should be open to the judge or other authority to refuse to make a disclosure order or to make a limited or qualified order so as to protect*

geen daadwerkelijke poging heeft ondernomen om te voorzien in voorafgaand onafhankelijk toezicht voor de periode tot de wet is aangepast. Uit het optreden van de Staat spreekt geen urgentie om consequenties te verbinden aan de drie veroordelingen door het EHRM. Dat is een onwenselijk signaal. De Staat zou veroordelingen door het EHRM serieuzer moeten nemen.

Te verwachten valt dat de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel Wiv20xx nog geruime tijd in beslag zal nemen. De Studiecommissie roept de Staat op journalistieke bronbescherming op korte termijn te waarborgen en dit onderwerp niet te laten wachten op het wetsvoorstel Wiv20xx.

Het is van belang dat de Nederlandse wet de bescherming biedt die voorgeschreven wordt door artikel 10 lid 2 EVRM en de jurisprudentie van het EHRM. Onze aanbevelingen (inmiddels negentien in totaal) zijn er stuk voor stuk op gericht om de Nederlandse wettelijke regeling op dat niveau te brengen.

De Studiecommissie verzoekt U deze aanbevelingen mee te nemen bij de verdere parlementaire behandeling van de wetsvoorstellen.

Hoogachtend,
namens de Studiecommissie Journalistieke Bronbescherming,

O.M.B.J. Volgenant

sources from being revealed, whether or not they are specifically named in the withheld material, on the grounds that the communication of such material creates a serious risk of compromising the identity of journalist's sources. In situations of urgency, a procedure should exist to identify and isolate, prior to the exploitation of the material by the authorities, information that could lead to the identification of sources from information that carries no such risk.